

Mergând spre Comodoro Rivadavia, am trecut printr-un deșert cu pietre negre și am ajuns la Sarmiento. Era tot un caroiaj prăfuit de clădiri din metal, aflate pe o fâșie de teren arabil între turcoazul clipocitor al Lacului Musters și verdele mâlos al Lacului Colhué Huapi.

Am ieșit din oraș, îndreptându-mă către pădurea petrificată. Pompele eoliene se roteau nebunește. Un bătlan albastru ca oțelul zăcea paralizat sub un cablu electric. Pe cioc i se prelingea un firicel de sânge. Nu mai avea limbă. Trunchiurile unor pini chilieni erau sfărâmate ca și cum ar fi trecut printr-un joagăr.

Pe lângă Sarmiento locuiau o mulțime de buri, care se adunau la Hotelul Orroz ca să ia prânzul. Numele lor erau Venter, Visser, Vorster, Kruger, Norval, Eloff, Botha și de Bruyn – toți descendenți ai unor afrikaneri inflexibili care au emigrat în Patagonia în 1903, dezgustați de britanici. Trăiau cu frica lui Dumnezeu, sărbătoreau Ziua lui Dingaan și jurau cu mâna pe Biblia Bisericii Reformate Olandeze. Nu se căsătoreau decât între ei, iar fetele lor trebuiau să se ducă în bucătărie dacă intra în casă un latino-american. Mulți s-au întors în Africa de Sud când a ajuns la putere dr. Malan.

Dar cetățeanul cel mai de seamă al orașului era lituanianul, Casimir Slapelič. Cu 50 de ani în urmă el găsisese dinozaurul în *barranca*. Acum, știrb, chel și trecut binișor de 80 de ani, era unul dintre cei mai bătrâni piloți activi din lume. În fiecare dimineață se îmbrăca cu costumul de pilot din pânză albă, se ducea la Aero Club cu Moskva lui și se arunca cu monoplanul lui antic în vântul puternic. Riscul nu făcea decât să-i crească pofta de viață.

Vântul îi lustruise nasul, colorându-l într-un violaceu spălăcit. L-am găsit luându-și prânzul – mânca borș direct cu polonicul. Își înveselise camera, în stil baltic, cu perdele înflorate, mușcate, diplome pentru zboruri acrobatice și o fotografie a lui Neil Armstrong, cu autograf. Toate cărțile lui erau în lituaniană, aristocrata limbilor indo-europene, și aveau ca subiect planurile de independență ale țării sale.

Soția îi murise și el adoptase un tânăr cuplu de indieni, din generozitate și pentru ca să-i mai țină de urât. Fata stătea lângă peretele alb, alăptându-și copilășul și sorbindu-i pe vizitatori din ochii strălucitori ca mica.

Casimir Slapelič era un miracol. Cândva încercase să fie om-pasăre. Acum ar fi vrut să zboare pe Lună.

— Dar am să te duc cu avionul, a spus.

— Poate, am zis eu.

— Vom zbura peste Painted Desert.

Ziceai că se pornise un uragan, așa de tare bătea vântul. Mergând cu Moskva, am observat că picioarele lui, curbate ca niște arcuri, nu prea aveau control asupra pedalelor.

— Mai bine nu mergem cu avionul, am spus.

— Atunci te duc la sora mea. Are o colecție de vârfuri de săgeți indiene.

Am coborât din mașină în fața unui bungalow de beton și am traversat o grădină până la ușa din dos. Un falus alb se înălța printre gălbenelele surorii sale.

— Tibia unui dinozaur, a spus Casimir Slapelič.

Sora avea o față îmbătrânită, cu pielea tăbăcită. Făcea parte dintr-un grup de doamne din Sarmiento pasionate de arheologie. Nu erau arheologi în adevăratul sens al cuvântului, ci colecționau antichități. Cutreierau peșterile și malurile lacurilor căutând rămășițe ale vânătorilor din vremuri străvechi. Fiecare avea rețeaua ei de peoni care îi aduceau obiectele din tabără. „Profesioniștii” le blestemau, încadrându-le în tagma jefuitoarelor.

În acea după-amiază, la lituaniana exilată venise o galeză. Vizitatoarea o urmărea pe rivala ei etalându-și comorile învelite în pânză albă, dar ochii ei plini de invidie nu se potriveau cu remarcile condescendente.

Sora lui Casimir Slapelič știa cum să alimenteze invidia rivalei sale. A etalat în fața ei niște cartonașe acoperite cu catifea neagră pe care erau așezate vârfuri de săgeți, strălucitoare ca niște bijuterii și aranjate în așa fel, încât semănau cu niște pești tropicali. Își plimba degetele peste suprafața lor șlefuită. Mai erau și niște cuțite plate din silex roz și verde, niște pietre de *boleadora*, un idol albastru și niște săgeți împodobite cu pene de vultur.

— Dar colecția mea este mai valoroasă, a spus galeza.

— E mai mare, dar nu-i așa de frumoasă, a răspuns lituaniana.

— Pe a mea o să i-o vând lui Presidenta și o să ajungă la Muzeul Național.

— Dacă o să ți-o cumpere, a spus doamna mai în vârstă.

Casimir Slapelič s-a plictisit. Am ieșit în grădină.

— Lucruri ale unor morți, a spus el. Nu-mi plac.

— Nici mie.

— Ce vrei să mai vedem acum?

— Pe buri.

— Cu burii e mai complicat, dar vom încerca.

Am plecat cu mașina spre partea de est a orașului, unde erau casele burilor. Slapelič a bătut la o ușă și toată familia a ieșit în curte, uitându-se fix, cu fețele imobile, la englez, fără să spună o vorbă. Am mers la altul care i-a trântit ușa în nas. A găsit un galez însurat cu o bură care era dispus să stea de vorbă cu noi, dar care nu prea știa mare lucru. Iar apoi a dat peste o bură corpolentă care s-a aplecat peste poarta roșie a grădinii sale, cu un aer fioros. Și ea era dispusă să vorbească, dar numai dacă o plăteam și numai în prezența avocatului său.

— Nu-s prea prietenoși, am spus eu.

— Doar sunt buri, a răspuns Casimir Slapelič.

La Comodoro Rivadavia l-am vizitat pe părintele Manuel Palacios, geniul universal al Sudului. Locuia în Colegiul Salezian, o matahală de beton, ascunsă între faleză și mare. Furtuna stârnea nori de praf, iar flăcările de la platformele petroliere îi colorau într-un oranj lugubru.

Un preot se adăpostea în pragul capelei, stând de vorbă cu doi băieți. Avea cea mai frumoasă cunună de bucle cărunte. Rafalele de vânt îi învolburau sutana, dezvelindu-i picioarele albe ca de porțelan.

— Unde-l pot găsi pe părintele Palacios ?

Și-a încrețit fruntea fără niciun rid. Părea preocupat.

— Nu puteți.

— Locuiește aici ?

— Dar nu primește vizitatori. Lucrează acum. Zi și noapte lucrează. Pe lângă asta, se reface după o operație. Cancer, a șoptit el. Mai are foarte puțin timp.

A făcut o scurtă trecere în revistă a realizărilor polimatului patagonez. Părintele Palacios era doctor în teologie, în teorie antropologică și în arheologie. Era biolog marin, zoolog, inginer, fizician, geolog, agronom, matematician, genetician și taxidermist. Vorbea patru limbi europene și șase indiene. Scia o istorie generală a Ordinului Salezian și un tratat asupra profețiilor biblice referitoare la Lumea Nouă.

— Dar ce să facem noi cu scrierile astea ? a chicotit preotul. Ce responsabilitate ne apasă pe umeri ! Cum să protejăm această comoară ? Cum să o publicăm ?

Plescăi din limbă.

— De ce doriți să-l vedeți ?

— Înțeleg că este specialist în indieni.

— Specialist? El *este* indian! Bine, o să vă conduc la el, dar nu pot să vă promit că vă va primi.

Netulburat de furtuna de praf, eruditul stătea într-un crâng de tamariscă, adâncit în lectura unui manual nord-american de inginerie aplicată. Purta o beretă albastră și un costum larg, gri. Pliurile ca de broască-țeastoasă de pe gât ieșeau dintr-un guler de celuloid. Mi-a oferit un taburet și m-a poftit să stau la picioarele lui. I-a făcut semn cu mâna colegului său spre un scaun care fusese salvat prea târziu de flăcări și s-a uitat la un ceas de argint.

— Vă stau la dispoziție o jumătate de oră în care vă voi schița preistoria Patagoniei.

Părintele Palacios m-a copleșit cu informații: statistici, date stabilite cu ajutorul radiocarbonului, migrații ale oamenilor și animalelor, retrageri ale apelor oceanelor, formarea Anzilor și apariția unor noi artefacte. Având memorie fotografică, putea descrie în detaliu fiecare pictură rupestră a indienilor din sud: „...în a Doua Pădure Petrificată, există o reprezentare unică a unui milodon... În Río Pinturas veți găsi un rodeo cu lame antice, bărbații poartă acoperăminte pentru cap falice... o a doua frescă prezintă folosirea unei capcane așa cum a descris-o Pigafetta... la Lago Posadas este reprezentată o luptă pe viață și pe moarte între o macrauchenia și un smilodon...”

Eu luam notițe, atent. Părintele, cu sutana fluturând, stătea în picioare lângă resturile carbonizate ale scaunului.

— *Qué inteligencia!* a spus el. *Oh Padre! Qué sabiduria!*

Părintele Palacios a zâmbit și a continuat. Am observat însă că nu-mi mai vorbea mie. Privea spre cer, adresându-și monologul norilor tot mai joși.

— O, Patagonia! a strigat el. Tu nu-ți dezvălui secretele tuturor proștilor. Vin experți din Buenos Aires, chiar și din America de Nord. Ce știi ei? Nu poți decât să te minunezi de incompetența lor. Niciun paleontolog nu a dezgropat încă oasele unicornului.

— Ale unicornului?

— Exact, ale unicornului. Unicornul patagonez a fost contemporan cu megafauna dispărută din Pleistocenul târziu. Ultimii unicorni au fost vânați până la dispariție de către om în mileniul

V sau VI î.Hr. La Lago Posadas veți găsi două picturi cu unicorni. Unul are cornul ridicat ca în Psalmul 29 [91:10]: „Și se va înălța puterea mea ca a inorogului”. Celălalt este pe punctul de a împunge un vânător și strivește în picioare pampasul, așa cum se descrie în Cartea lui Iov. (În Iov 38[39]:21, calul este acela care „bate pământul cu copita”, în timp ce în versetele 9-10 se spune că unicornul nu este potrivit pentru a trage la plug.)

Prelegerea s-a transformat într-o călătorie de vis. Niște băștinași din Insulele Marchize au eșuat cu pirogile în fiordurile chiliene sudice, au traversat Anzii, s-au așezat lângă Lacul Musters și s-au amestecat cu populația indigenă. Părintele Palacios își descria propria descoperire, din Țara de Foc, o sculptură reprezentând o femeie fără cap, în mărime naturală și acoperită cu ocră roșu.

— *Oh Dios! Qué conocimientos!*

— Aveți fotografii? I-am întrebat.

— Sigur, am fotografii, a zâmbit el din nou, dar ele nu pot fi publicate. Și acum să vă întreb eu ceva. Pe ce continent a apărut specia umană?

— Africa.

— Fals! Complet fals! Aici, în Patagonia, ființele conștiente din terțiar au fost martore la formarea Anzilor. Un strămoș al omului a trăit în Țara de Foc înainte de australopitecinele africane. Mai mult, a adăugat el degajat, ultimul a fost văzut în 1928.

— *Genio!*

Apoi, părintele Palacios mi-a spus povestea Yoshilului (pe care între timp a publicat-o într-un jurnal științific):

Yoshilul (un nume indian) a fost – și poate încă este – un protohominid fără coadă, cu păr de culoarea lichenilor, verde-gălbui. Avea cam 80 de centimetri înălțime, mergea în două picioare și trăia pe teritoriul populației Haush. Întotdeauna umbla înarmat cu o piatră sau cu o bătă scurtă. Ziua stătea în copacii numiți *ñire* (*Notofagus antarctica*), dar noaptea se încălzea la focul vreunui vânător singuratic. Yoshilul era probabil vegetarian și se hrănea cu fructe sălbatice, ciuperci și larvele albe ce reprezintă hrana de bază a ciocănitorei magelanice.

Prima relatare modernă despre Yoshil a fost aceea a unui vânător Haush, Yioi:molke, care a văzut unul în timp ce vâna